

Avalik konkurss kohalike omavalitsuste leidmiseks tõenduspõhise vanemlusprogrammi „Imelised aastad“ põhiprogrammi elluviimiseks.

Tervise Arengu Instituut (TAI) korraldab tõenduspõhise vanemlusprogrammi „Imelised aastad“ põhiprogrammi pakkumist lapsevanematele.

Vanemlusprogrammi eesmärk

Vanemlusprogrammi „Imelised aastad“ eesmärk on aidata lapsevanematel arendada efektiivseid toimetulekustrateegiaid, et ennetada ja toime tulla laste käitumisprobleemide ning arenguküsimustega. Programmi toel on lapsevanematel võimalik omandada praktilisi oskusi ning saada tuge laste kasvatamisega kaasnevate väljakutsete ja stressi tekitavate olukordadega paremaks toimetulemiseks.

Vanemlusprogrammi tulemuslikkus

Vanemlusprogrammi tulemuslikkus on tõestatud ja andnud laste käitumisprobleemide vähendamisel häid tulemusi nii Eestis kui ka paljudes teistes riikides, sealhulgas Norras, Venemaal, USA-s, Uus-Meremaal, Austraalias, Hollandis, Rootsis jm.¹ Uuringutest on selgunud, et programmi läbinud vanematel paranesid märgatavalt vanemlikud oskused, sealhulgas positiivsed suhtlemis- ja enesekehtestamisoskused, ning vähenes stress. Uuringute järgi toob vanemate käitumise positiivne muutus kaasa positiivse muutuse ka laste käitumises. Programmi rakendamise järel suurenes laste sotsiaalne kompetentsus, enesekehtestamisoskus, probleemide lahendamise oskus ja paranesid suhted eakaaslastega. Pikas perspektiivis väheneb laste ja noorte agressiivne ja antisotsiaalne käitumine, sõltuvusainete tarvitamine ning koolist väljalangemine.

Vanemlusprogrammi „Imelised aastad“ põhiprogrammi positiivne mõju on uuringutega saanud kinnitust ka Eestis, lisaks on Eestis läbi viidud ka programmi kulu-tulu analüüs (vt Lisa 1).

Vanemlusprogrammi sihtgrupid

Programmi „Imelised aastad“ põhiprogrammi pakutakse nii eesti- kui venekeelsele elanikkonnale. Programmi on võimalik pakkuda nii ennetusliku meetmena (vanematele, kelle lastel on ilmnenud probleemide varajased sümptomid) kui ka sekkumusliku meetmena (kõrge riskiga sihtgruppidele). Programmi oodatakse osalema 3 – 8-aastaste laste vanemad, kes vajavad laste kasvatamisel tuge ja vanemad, kelle lastel esineb mõningaid käitumisprobleeme, nt kohatine agressiivne käitumine, hüperaktiivsuse ilmingud, hajutatud tähelepanuvõime, valetamine, sõnakuulmatus jne.

Tervise Arengu Instituut otsib koostööpartnereid „Imelised aastad“ programmi orienteeruvalt 25 koolitusgrupi läbiviimiseks kohalikes omavalitsustes perioodil august 2017 – detsember 2017.

Vanemlusprogrammi rakendamine KOV-ides

Konkursil osalemine eeldab järgmiste tegevuste korraldamist KOV-i poolt:

1. Lastevanemate koolitusgruppide läbiviimise administreerimine ajavahemikus august 2017 – detsember 2017 arvestusega, et üks koolitus kestab 16 nädalat ja toimub 1 kord nädalas 2 – 2,5

---

¹ Lisainfo programmi arendaja kodulehel <http://incredibleyears.com/for-researchers/evaluation/>

tundi. Koos osalejate värbamise ja intervjuude läbiviimisega kestab programmi koolitustsükkel kokku orienteeruvalt 18 nädalat.

2. Programmi sihtgrupile vastavate osalejate leidmine ja nende esmane teavitamine vanemlusprogrammist. Potentsiaalsete osalejate kontaktide edastamine grupijuhtidele vähemalt 2 nädalat enne koolituste algust. Koolitusgrupi suurus on soovitatavalt 14 lapsevanemat (kokku 7 peret, millest parimal juhul ühest perest 2 vanemat, kuid osaleda võivad ka teised lapse kasvatamisega kokku puutuvad pereliikmed või lähedased).
3. Koolituseks sobivate ruumide organiseerimine omavalitsuses. Koolitusruum peab mahutama vähemalt 16 inimest (ühes koolitusgrupis on 14 osalejat ja 2 grupijuhti) ja selle kõrval või läheduses peab olema ruum, mis on sobiv koolitusel osalejate lastele lastehoiu korraldamiseks. Mõlemad ruumid peavad vastama tervisekaitse- ja ohutusnõuetele. Koolitusruumis peavad olema tehnilised võimalused koolitusvideote (DVD-d) vaatamiseks koos heliga.
4. Toitlustuse korraldamine osalejatele ja nende lastele koolituse toimumise ajal. Pilootprojekti kogemuste põhjal oli ühe lapsevanemate grupi toitlustamise kulu kuni 928 eurot.
5. Lastehoiu organiseerimine osalejate lastele koolituse toimumise ajal. Pilootprojekti kogemuste põhjal oli lapsehoidja teenuse kulu ühe koolitusgrupi kohta kuni 960 eurot.
6. Koolituseks vajalike kantseleitarvetega varustamine ja vajadusel materjalide paljundamise korraldamine grupijuhtidele. Pilootprojekti kogemuste põhjal oli koolituseks vajalike kantseleitarvete ja paljunduste kulu ühe koolitusgrupi kohta kuni 160 eurot.
7. Vajadusel koolitusel osalejatele koolitusel osalemise seotud transpordi võimaldamine või transpordikulude hüvitamine.

Kulude hüvitamine programmi rakendavatele KOV-idele

2017. aastal hüvitab TAI KOV-idele koolituse korraldamisega seotud teenuste ja tegevuste läbiviimise eest kahe grupijuhi töötasu. TAI tasub grupijuhtide töötasu TAI poolt grupijuhtidega sõlmitud lepingute alusel. TAI korraldab grupijuhtide leidmiseks hanke.

KOV-idele ei hüvitata järgmisi kulusid:

1. Programmi korraldamisega tegeleva kontaktisiku töötasu.
2. Koolituseks sobivate ruumide rent.
3. Koolitusel osalejate toitlustusega seotud kulud.
4. Koolitusel osalevate perede laste lastehoiu tasu.
5. Osalejate transpordikulud.
6. Koolitusega seotud kantseleitarvete ja materjalide paljundamise kulud.

Konkursil osalemine

Osalemiseks palume esitada kohaliku omavalitsuse või omavalitsuste (kõrvuti asuvad omavalitsused võivad esitada ühiselt):

1. Esindusõiguslike isikute poolt allkirjastatud/digiallkirjastatud kirjaliku sooviavalduse, milles on välja toodud:
  - a. Koolitusgruppide arv, mida suudetakse moodustada ja administreerida.
  - b. Eelistus koolitusgrupi keelevaliku osas: eesti; vene; eesti ja vene.
  - c. Motiveeritud kontaktisiku kontaktandmed, kes korraldab programmi pakkumisega seotud lisategevused.
  - d. Hinnang lastevanemate gruppide pakkumise jätkusuutlikkuse perspektiivile pärast käesoleva konkursi raames toimuva koolitusgrupi läbiviimist.

2. Väljavõtte kohaliku omavalitsuse juhtorgani otsusest või kinnitus, et koolitusega seotud tegevuste korraldamiseks on määratud kontaktisik ja eelarvelised vahendid vanemlusprogrammi lisateenuste korraldamiseks (sh lapsehoid, toitlustus).

3. Kontaktisiku motivatsioonikiri, kus on kirjeldatud lastevanemate koolitusgruppi värbamise põhimõtted ja valikuprotsess ning koostööpartneri poolt tegevuste korraldamine programmi toimumiseks.

Juhul kui partnerluse sooviavaldusi laekub rohkem kui eelarvevahendid võimaldavad, on koostööpartnerite valiku tegemisel otsustavaks järgnevad tingimused:

1. Eelise saab omavalitsus, mis on avaldanud soovi korraldada koolitus keeles, milles koolituste läbiviimiseks on laekunud kokku vähem sooviavaldusi, või mis on avaldanud soovi korraldada koolitus mõlemas keeles.
2. Eelise saab omavalitsus, mis ei ole 2016. aastal vanemlusprogrammi korraldamises osalenud.
3. Eelise saab omavalitsus, kus on valmidus lisada 2018. aasta tegevusplaani ja eelarvesse vähemalt ühe vanemlusprogrammi koolitusgrupi läbiviimine. Valmidust kinnitada sooviavalduses.

Koolitusgruppide toimumine konkursi raames valitud KOV-ides kinnitatakse lõplikult siis, kui KOV-i piirkonnas on koolituste läbiviimiseks TAI poolt korraldatud hanke tulemusel valitud 2 grupijuhti.

Konkursil osalemise sooviavaldused palume saata hiljemalt 25.05.2017. a Kärt Vajakase e-maili aadressile kart.vajakas@tai.ee.

Lisainfo

Tutvustav video KOVidele. Miks on vaja vanemlusprogrammi ja kuidas toimub selle läbiviimine?

<https://www.youtube.com/watch?v=q-BFK3BOomE>

Lisainfo vanemlusprogrammi „Imelised aastad“ kohta:

<http://www.tai.ee/vanemlusprogramm>

<http://www.terviseinfo.ee/et/blogi/4234-imelised-vanemluse-aastad>

http://www.tai.ee/images/Artiklid/Sotsiaalpoliitika_Vanemlusprogramm_parandab_laste_elu.pdf

<http://www.incredibleyears.com>

Lisa 1. Programmi „Imelised aastad“ Eestis läbi viidud mõju-uuringu ja kulu-tulu analüüsi tulemuste lühikokkuvõte

Vanemlusprogrammi „Imelised aastad“ põhiprogrammi mõju on uuritud Eestis.² Andmekogumine toimus kogu piloteerimise perioodi jooksul 10.2014 – 03.2017. Koolituse läbis 523 lapsevanemat, nendest 73% naised ja 27% mehed. Andmekogumine viidi läbi enne ja pärast koolitusgrupi toimumist ning kuus kuud pärast koolituse lõppu.

Uuringust selgus, et vanemate lastekasvatamise stiil muutus efektiivsemaks ning nende oskused paranesid kõigis kolmes uuritud valdkonnas (vähene kindlameelsus, ülereageerimine ja sõnaohtrus). Muutust laste käitumises uuriti vanemate hinnangute alusel ning selgus, et laste käitumisega seotud probleemid olid koolituse lõpuks vähenenud. Positiivsed muutused vanemates ja laste käitumises püsisid ka kuus kuud pärast koolituse lõppu. Eesti tulemused laste probleemse käitumise vähendamisel on sarnased teistes vanemlusprogrammi rakendavates riikides näidatud tulemustega. 2016. a tegi Civitta Eestis vanemlusprogrammi pikaajsete mõjude ning kulu-tulu analüüsi. Analüüs toob välja, et lastel, kelle puhul suudetakse ennetada käitumisprobleemide väljakujunemist, on edasises elus parem vaimne tervis, suurem edukus haridusmaastikul ja tööturul, vähem sõltuvusainete tarvitamist, agressiivset käitumist ja õigusrikkumisi. See omakorda tähendab vähem sotsiaal- ja tervishoiuteenuste ning toetuste kasutamist, väiksemaid kuritegude kontrolli- ja tagajärjekulusid, suuremaid sissetulekuid jmt.³

---

² Trummal, A. (2016) Vanemlusprogrammi „Imelised aastad“ piloteerimise põhitulemused III ja IV etapi koolitused. Uuringuraport on kättesaadav siin: https://intra.tai.ee/images/prints/documents/147573689085_Vanemlusprogrammi_III_IV_etapi_tulemused.pdf

³ Civitta International (2016) Vanemlusprogrammi „Imelised aastad“ mõjuvaldkondade ning kulude ja tulude analüüs. Lõpparuanne. Uuringuraport on kättesaadav siin: https://intra.tai.ee/images/prints/documents/14658241416_Imelised_Aastad_kulu-tulu_analysisi_raport_2016.pdf